

2. Корець М. С. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів технологій до роботи в умовах профільного навчання. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2019. Вип. 26. С. 112–118.
3. Сидоренко В. К. Графічна культура як основа професійної компетентності майбутнього вчителя технологій. *Професійна освіта: методологія, теорія і технології*. 2018. Вип. 7. С. 203–215.
4. Тхоржевський Д. О. Методика навчання технологій: підручник. Київ: Вища школа, 2005. 312 с.

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЯК ЧИННИК ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ

Світлана РАШИДОВА

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського
Київ, Україна

Анотація: Автором обґрунтовано цифровізацію освітнього процесу як чинника розвитку відкритої освіти. Визначено взаємозв'язок цифровізації, цифрової трансформації та відкритої освіти як процесів, що забезпечують доступність, гнучкість і якість навчання. Обґрунтовано роль цифрових технологій у формуванні безбар'єрного освітнього середовища, розвитку інклюзивності та розширенні доступу до знань. Доведено, що цифровізація є фундаментальною основою реалізації відкритої освіти та підвищення ефективності освітнього процесу.

Ключові слова: цифровізація, освітній процес, цифровізація освітнього процесу, цифрова трансформація, відкрита освіта.

Нині вже є доведеним фактом, що освіта в сучасних реаліях глобального світу й українських викликах неможлива без глибоких цифрових трансформацій, цифровізації освітнього процесу. Тим очевиднішим стає розуміння цифровізації як умови і вимоги для розвитку відкритої освіти, що виступає необхідним

чинником, фундаментальною основою як освіти в цілому, так і відкритої освіти зокрема.

Тож, цифровізація, цифрова трансформація та відкрита освіта розглядаються як взаємопов'язані поняття і процеси, функціонально спрямовані на забезпечення гнучкості, доступності та високої якості навчання, і концептуально демонструють перетворення традиційної моделі освіти в інтегроване цифрове середовище безбар'єрності.

Дослідники зауважують, «що саме в наш час у глобальному інформаційному просторі відбувається зміна традиційних освітніх парадигм, форм організації освітнього процесу та їх беззаперечна трансформація у цифровий формат. Зазначені тренди свідчать про перехід до цифрового суспільства. У таких умовах заклади вищої освіти мають перетворитися на технологічні центри, що відкривають нові можливості для всебічного розвитку особистості» [1].

М. Ростока серед цифрових трендів випереджального розвитку освіти виокремлює «найбільш вагомі цифрові освітні тренди, що забезпечують балансування між викликами освіти в нових умовах існування й потребами освіти сьогодення задля майбутнього: розвиток цифрової компетентності суб'єктів освіти та реалізація проєктів цифрової трансформації в освіті» [2]. Цифрова трансформація, за великим рахунком, являє собою стратегію (стратегічний складник культури відкритої освіти), що стосується зміни філософії освітнього процесу, інтеграції технологій у всі процеси, розвиток інфраструктури, підвищення цифрової грамотності та компетентності, зміни управлінських моделей.

«Цифрова трансформація у сфері освіти і науки – це комплексна робота над побудовою екосистеми цифрових рішень у сфері освіти та науки, включно зі створенням безпечного електронного освітнього середовища, забезпеченням необхідної цифрової інфраструктури закладів та установ освіти і науки,

підвищення рівня цифрової компетентності, цифровою трансформацією процесів та послуг, а також автоматизацією збору і аналізу даних» [3].

Цифровізація – це процес інтеграції цифрових технологій у всі аспекти освітньої діяльності. Як технічно-технологічний складник відкритої освіти цифровізація забезпечує створення якісного контенту, переведення контенту в цифровий формат, використання електронних журналів, платформ, створення єдиного цифрового середовища.

Ю. Сафонов і О. Коротун визначають цифровізацію як одну із ключових тенденцій розвитку сучасної освітньої системи, яка спрямована на покращення якості навчального процесу, доступності знань та адаптації освітніх програм до потреб цифрового суспільства. Серед основних технологій навчання, що активно використовуються в сучасних навчальних закладах, називають «використання електронних підручників, відеоуроків, вебінарів, онлайн-платформ для навчання, електронних тестів та асесментів, мультимедійних презентацій, інтерактивних ігор та симуляцій, а також хмарних технологій» [4, с. 93].

Цифровізація як інструмент забезпечення інклюзивності сприяє доступності освіти для вразливих категорій населення [5], виступаючи найважливішим чинником відкритості (через використання дистанційних технологій як засіб соціальної інтеграції тих, хто не має фізичного доступу до кампусів; асистивних технологій; створення мультимедійного контенту тощо.

Завдяки цим двом процесам (цифрової трансформації та цифровізації) стає можливою реалізація відкритої освіти як системи, соціально-освітнього процесу і результату – забезпечення вільного доступу до знань через використання відкритих освітніх ресурсів (ВОС), масових відкритих онлайн-курсів (МООС); навчання без бар'єрів, безперервного освітнього процесу (Lifelong Learning) тощо.

Отже, якщо цифровізація створює інструменти, цифрова трансформація змінює культуру їх використання, а відкрита освіта відкриває можливості, робить результати доступними для всіх. Цифровізація освітнього процесу

забезпечує саме існування відкритої освіти: як інструментарій перетворює її з теоретичної концепції на практичну реальність; як фундаментальна основа, платформа для її впровадження усуває часові, просторові та соціальні бар'єри, забезпечує мобільність, інклюзивність, індивідуалізацію навчання, вільний обмін знаннями, безперервний розвиток особистості та, зрештою, демонструє стійкість, ефективність та інноваційність української освіти.

Література

1. Дорош-Кизим М., Бабич Л., Дорош М. (2022). Цифрова трансформація освітнього простору. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія Економічна. Серія Юридична*. Вип. 35. С. 217–227. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7802264>.
2. Ростока М. Л. (2023). Цифрові тренди в контексті випереджаючого розвитку освіти. *Теорія і практика професійного становлення фахівця в інноваційному соціокультурному просторі*: матеріали 1-ї Міжнар. наук.-практ. конференції науково-педагогічних, педагогічних працівників і молодих учених, Дніпро, 5–6 квіт. 2023 р. Університет ім. Альфреда Нобеля. С. 262–265. <https://lib.iitta.gov.ua/735165>.
3. Цифрова трансформація освіти і науки. URL: <https://mon.gov.ua/tag/tsifrova-transformatsiya-osviti-i-nauki?&tag=tsifrova-transformatsiya-osviti-i-nauki>.
4. Сафонов Ю., Коротун О. (2024). Цифровізація освіти в Україні: технології та методики навчання. *Трансформаційна економіка*, Вип. 2 (07). С. 89–94. <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2024-7-15>.
5. Danilavichiutė E., Sasina I., Herashchenko S., Konstantynenko L., Rashydova S. (2026). Equality and Inclusiveness in Distance Education: Sen Discourse. *Revista Humanidades e Inovação*. Palmas. TO. Vol. 13 (02). С. 390–404. <https://revista.unitins.br/index.php/humanidadeseinovacao/article/view/11030>.